

اثر ردپای دایناسور از نهشته های تریاس منطقه شهرضا، جنوب شرق اصفهان

مجید میرزایی عطاءآبادی^{۱*}، نصراله عباسی^۱، جواد امیری^۲، منصور جاوری^۳ و محمد رفیع بهرامی^۴

۱ گروه زمین شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه زنجان
abbasi@znu.ac.ir، majid.mirzaie@znu.ac.ir
۲ گروه زمین شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه اصفهان
۳ گروه معدن، دانشگاه زغال سنگ کرمان
۴ گروه معدن، دانشگاه علمی کاربردی آباده

چکیده:

برای نخستین بار از رسوبات تریاس بالایی ایران اثری از ردپای دایناسورها کشف و گزارش می گردد. اثر فوق که دارای ابعادی نسبتاً کوچک است از رسوبات زغال داری که رخنمون محدودی در ناحیه شهرضا در جنوب اصفهان دارند یافت شده است. این اثر بصورت یک نمونه ردپای سه انگشتی است که بصورت برجسته در سطح زیرین لایه بندی حفظ شده است. انگشتان در این اثر پهن بوده و اثر چنگال یا بند انگشتان در آنها دیده نمی شود. ویژگی های اثر شناسی این نمونه بیانگر قرابت آن با جنس اثری *Eubrontes isp.* می باشد که پیش از این از رسوبات تریاس بالایی قاره های مختلف نیز گزارش گردیده است.

واژگان کلیدی: ردپا، دایناسور، تریاس، اصفهان، ایران مرکزی

مقدمه

یافتن و مطالعه ردپای مهره داران به دو دلیل در بررسی های اثرشناسی اهمیت دارند. یکی اینکه در بسیار از توالی ها با نبود فسیل پیکری مهره داران، وجود اثر ردپای آنها مدرک خوبی برای تعیین زمان و مکان گسترش مهره داران گذشته می باشد. دلیل دیگر اینکه با بررسی دقیق اثرشناسی می توان به ویژگی های زیستی و رفتاری و همچنین مسایل دیرین بوم شناسی مهره داران پی برد. در میان ردپای مهره داران، ردپای دایناسورها بطور ویژه مورد توجه است. در ایران تا کنون پنج مورد اثر ردپای دایناسورها گزارش شده است (Lapparent and Davoudzadeh 1972، Lapparent and Nowgol-Sadat 1975، عباسی ۱۳۸۵، عباسی، ۱۳۹۰a, b و عباسی ۱۳۹۲)؛ این در حالی است که تنها یک مورد از اسکلت این جانوران یافت شده است (میرزایی عطاءآبادی و همکاران ۱۳۸۴، Kellner et al. 2012).

در ایران برای نخستین بار ردپای دایناسور از منطقه کرمان گزارش شد که مربوط به بخش های بالایی سازند شمشک در دره نیزار زرد است (Lapparent and Davoudzadeh 1972). این ردپاها مورد مطالعه مجدد قرار گرفته اند و عقیده بر آن است که ردپاهای شمال زرد متعلق به دایناسورهای گوشتخوار هستند (میرزایی عطاءآبادی و همکاران ۱۳۸۴، Kellner et al. 2012). دومین گزارش مربوط به ردپای دایناسوری گوشتخوار از رسوبات سازند شمشک منطقه البرز مرکزی است که *Iranosauripus zerabensis* نام گرفته است (Lapparent and Nowgol-Sadat 1975). سومین گزارش از ردپای دایناسورها در ایران از البرز باختری است که مربوط به دو یا چند دایناسور دو پای سه انگشتی است (عباسی ۱۳۸۵). چهارمین گزارش که شامل ردپاهای بسیار زیاد و گوناگونی از دایناسورها